KUNĊERTI FIL-KNEJJES

Dispożizzjonijiet u Linji-Gwida għad-Djoċesi ta' Għawdex

Skont it-tradizzjoni mfissra fir-*Ritwal tad-Dedikazzjoni tal-Knisja u tal-Altar*, il-knejjes huma, qabel kollox, postijiet fejn jinġabar il-Poplu ta' Alla. Dan, "miġbur fl-għaqda tal-Missier, tal-Iben u tal-Ispirtu s-Santu, huwa l-Knisja, it-tempju ta' Alla mibni minn ġebel ħaj, fejn il-Missier jiġi meqjum fl-ispirtu u fil-verità. Bir-raġun, sa mill-qedem, l-isem 'knisja' ġie estiż ukoll għall-bini fejn il-komunità Nisranija tinġabar biex tisma' l-Kelma ta' Alla, titlob flimkien, tirċievi s-Sagramenti, tiċċelebra l-Ewkaristija u tqimha bħala s-Sagrament li jibqa' preżenti fih" (Kap. II, *Introduzzjoni*, I, nru 1).

Għaldaqstant, il-knejjes ma jistgħux jitqiesu sempliċement bħala postijiet "pubbliċi" li jistgħu jintużaw għal laqgħat ta' kull xorta. Dawn huma postijiet sagri, jiġifieri postijiet "imwarrba" b'mod permanenti għall-qima ta' Alla permezz tad-dedikazzjoni jew tal-barka tagħhom.

Bħala binjiet viżibbli, il-knejjes huma sinjali tal-Knisja li għadha miexja pellegrina fuq din l-art; xbihat li jħabbru Ġerusalemm tas-Sema; u postijiet fejn, sa minn hawnhekk fid-dinja, jitwettaq il-misteru tal-komunjoni bejn Alla u l-bnedmin.

Fl-ibliet u fl-irħula tagħna, il-knisja tibqa' d-dar ta' Alla, jiġifieri s-sinjal tal-preżenza tiegħu fost il-bnedmin. Hija tibqa' post sagru anki meta ma jkunx hemm ċelebrazzjoni liturġika. F'soċjetà kkaratterizzata mill-għaġla u mill-istorbju, il-knejjes jibqgħu postijiet xierqa fejn il-bnedmin jistgħu jsibu l-paċi tal-ispirtu jew id-dawl tal-fidi fis-skiet jew fit-talb. Dan ikun possibbli biss jekk il-knejjes iżommu l-identità tagħhom.

Meta l-knejjes jintużaw għal skopijiet oħra li ma jkunux dawk proprji tagħhom, titqiegħed f'riskju l-karatteristika tagħhom bħala sinjal tal-misteru Nisrani. Dan jista' jkun ta' ħsara, xi ftit jew wisq serja, għall-formazzjoni tal-fidi u għas-sensibbiltà tal-Poplu ta' Alla, kif tfakkarna l-Kelma tal-Mulej: "Dar hi dar tat-talb" (Mt 21:13; Lq 19:46).

Fid-dawl tal-Kan. 1210 tal-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku, u tal-Ittra tal-Kongregazzjoni (illum Dikasteru) għall-Kult Divin u d-Dixxiplina tas-Sagramenti maħruġa nhar il-5 ta' Novembru 1987 rigward kunċerti fil-knejjes [ara *Addenda*], ġew imsawra dawn il-Linji-gwida sabiex ikunu attwati fejn jidħlu kunċerti li jsiru fil-knejjes kollha tad-Djoċesi, kemm dawk Parrokkjali, Rettorjali, kif ukoll Reliġjużi.

LINJI-GWIDA GĦALL-AWTORIZZAZZJONI TA' KUNĊERTI FIL-KNEJJES
(approvati waqt il-laqgħa tal-Kulleġġ tal-Kappillani Għawdxin
nhar l-Erbgħa 4 ta' Novembru 2026)

1. Il-Kappillan huwa dejjem responsabbli għal dak kollu li jseħħ fil-knisja fdata għall-kura tiegħu.

2. Il-knejjes huma ddedikati għall-kult divin u l-azzjoni liturġika. Għalhekk, l-użu tagħhom għal attivitajiet oħra, bħal kunċerti, għandu jitqies bħala eċċezzjoni u għandu dejjem ikun suġġett għall-awtorizzazzjoni tal-uffiċċju kompetenti tal-Kurja.

3. Jiġu awtorizzati biss kunċerti ta' mużika u kant spiritwali, sagru, liturġiku u reliġjuż.

4. L-eżekuzzjonijiet mużikali għandhom dejjem ikunu ppreċeduti u/jew akkumpanjati minn introduzzjonijiet xierqa, mhux biss ta' natura artistika, iżda wkoll ta' natura biblika, liturġika u spiritwali.

5. Id-dħul fil-knisja għall-kunċert għandu dejjem ikun bla ħlas.

6. Kull installazzjoni jew allestiment li jistgħu jkunu meħtieġa fl-ispazju liturġiku, l-użu ta' dawl speċjali u ta' tagħmir teknoloġiku ieħor, kif ukoll it-teħid ta' ritratti jew reġistrazzjonijiet awdjoviżivi, għandhom dejjem ikunu awtorizzati mill-Arċipriet/Kappillan/Rettur responsabbli. Għandha tingħata attenzjoni partikulari biex ma jintużawx għal skopijiet li mhumiex liturġiċi postijiet prominenti fl-awla liturġika bħalma huma l-altar, l-ambone, jew is-sedja taċ-ċelebrant.

7. Is-Santissimu Sagrament fl-Ewkaristija għandu jitneħħa mill-knisja matul il-kunċert kollu, kif ukoll matul kull preparazzjoni li ssir għalih.

8. Għandhom dejjem jinżammu lbies u mġiba li jirrispettaw in-natura sagra tal-post.

9. L-awtorizzazzjoni għall-kunċert u l-programm tiegħu għandha tintalab bil-miktub lis-Segreterija Pastorali fil-Kurja tal-Isqof qabel ma jitħabbru d-data u l-programm tal-kunċert, filwaqt li jitqies iż-żmien meħtieġ biex jitlesta l-proċess tal-awtorizzazzjoni.
Il-formola għall-awtorizzazzjoni tiġi aċċessata mill-websajt tad-Djoċesi ta' Għawdex: https://churchingozo.mt/ahbarijiet-u-avvenimenti/dokumenti-u-formoli/formoli.

10. Hija mitluba donazzjoni ta' €300.

Dawn ir-regolamenti jidħlu fis-seħħ mill-1 ta' Jannar 2027.

ADDENDA

Kunċerti fil-Knejjes

5 ta' Novembru 1987

(Id-Dikjarazzjoni li ġejja tal-Kongregazzjoni [illum Dikasteru] għall-Kult Divin u d-Dixxiplina tas-Sagramenti ntbagħtet lill-Presidenti tal-Konferenzi Episkopali Nazzjonali u, permezz tagħhom, lill-Kummissjonijiet għal-Liturġija u għall-Arti Sagra.)

I. IL-MUŻIKA FIL-KNEJJES BARRA MIĊ-ĊELEBRAZZJONIJIET LITURĠIĊI

1. L-interess li jintwera fil-mużika huwa wieħed mill-karatteristiċi tal-kultura kontemporanja. Il-faċilità li biha wieħed jista' jisma' xogħlijiet klassiċi d-dar, permezz tar-radju, tad-diski, tal-cassettes u tat-televiżjoni, bl-ebda mod ma naqqset il-pjaċir li wieħed jattendi kunċerti ħajjin; għall-kuntrarju, fil-fatt saħħet dan il-pjaċir. Dan huwa ta' inkuraġġiment, għaliex il-mużika u l-kant jikkontribwixxu biex jgħollu l-ispirtu tal-bniedem.

Iż-żieda fin-numru ta' kunċerti b'mod ġenerali wasslet, f'xi pajjiżi, għal użu aktar frekwenti tal-knejjes għal avvenimenti ta' dan it-tip. Jingħataw diversi raġunijiet għal dan: il-ħtiġijiet lokali, meta, pereżempju, ma jkunx faċli li jinstabu postijiet xierqa; kunsiderazzjonijiet akustiċi, għaliex il-knejjes spiss ikunu ideali f'dan ir-rigward; raġunijiet estetiċi ta' kemm ikun xieraq li x-xogħlijiet jiġu ppreżentati fl-ambjent li għalih oriġinarjament inkitbu; u raġunijiet purament prattiċi, bħal fil-każ tal-kunċerti fuq l-orgni. Fi ftit kliem, il-knejjes huma meqjusa, f'ħafna aspetti, bħala postijiet xierqa għall-organizzazzjoni ta' kunċerti.

2. Flimkien ma' dan l-iżvilupp kontemporanju, fil-Knisja nħolqot sitwazzjoni ġdida. L-ischolæ cantorum – il-korijiet tradizzjonali tal-kant – ma tantx kellhom okkażjonijiet biex iwettqu r-repertorju tradizzjonali tagħhom ta' mużika sagra polifonika fil-kuntest ta' ċelebrazzjoni liturġika.

Għal din ir-raġuni, ittieħdet l-inizjattiva li din il-mużika sagra tindaqq fil-knisja fil-forma ta' kunċert. L-istess ġara bil-kant Gregorjan, li beda jagħmel parti mill-programmi tal-kunċerti kemm ġewwa u kemm barra l-knejjes.

Joħroġ ukoll fattur importanti ieħor mill-hekk imsejħa "kunċerti spiritwali". Dawn jissejħu hekk għaliex il-mużika li tindaqq fihom tista' titqies bħala reliġjuża minħabba t-tema magħżula, minħabba n-natura tat-testi li jitqiegħdu fuq il-mużika, jew minħabba l-post fejn issir il-wirja.

F'xi każijiet, dawn l-avvenimenti jkunu akkumpanjati minn qari, talb u mumenti ta' skiet. Minħabba dawn il-karatteristiċi, jistgħu kważi jitqabblu ma' "eżerċizzju ta' devozzjoni".

3. Iż-żieda fin-numru ta' kunċerti li jsiru fil-knejjes qajmet dubji fost ir-ragħajja u r-retturi tal-knejjes dwar kemm avvenimenti bħal dawn huma tassew meħtieġa.

Il-ftuħ ġenerali tal-knejjes għall-kunċerti jista' jwassal għal ilmenti minn għadd ta' fidili; min-naħa l-oħra, rifjut assolut jista' jwassal għal nuqqas ta' ftehim. L-ewwel nett, jeħtieġ li jitqiesu t-tifsira u l-iskop ta' knisja Nisranija. Għal dan il-għan, il-Kongregazzjoni għall-Kult Divin tqis li jkun opportun li tipproponi lill-Konferenzi Episkopali, u sa fejn jikkonċernahom, lill-Kummissjonijiet Nazzjonali għal-Liturġija u għall-Mużika, xi osservazzjonijiet u

interpretazzjonijiet dwar in-normi kanoniċi li jirregolaw l-użu tal-knejjes għal diversi tipi ta' mużika: mużika u kant, mużika ta' ispirazzjoni reliġjuża, u mużika ta' natura mhux reliġjuża.

4. F'dan il-punt, jeħtieġ li jerġgħu jinqraw id-dokumenti reċenti li jittrattaw dan is-suġġett, b'mod partikolari l-Kostituzzjoni dwar il-Liturġija *Sacrosanctum Concilium*, l-Istruzzjoni *Musicam sacram* tal-5 ta' Marzu 1967, l-Istruzzjoni *Liturgicæ instaurationes* tal-5 ta' Settembru 1970, kif ukoll id-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku, il-kanoni 1210, 1213 u 1222.

F'din l-ittra, it-tħassib ewlieni huwa dwar wirjiet mużikali li jsiru barra miċ-ċelebrazzjoni tal-Liturġija.

II. PUNTI GĦALL-KUNSIDERAZZJONI

In-natura u l-iskop tal-knejjes

5. Skont it-tradizzjoni, kif espressa fir-Rit tad-Dedikazzjoni ta' knisja u ta' altar, il-knejjes huma primarjament postijiet fejn jinġabar il-poplu ta' Alla u fejn dan "isir ħaġa waħda, kif il-Missier, l-Iben u l-Ispirtu s-Santu huma ħaġa waħda, u jsir il-Knisja, it-tempju ta' Alla mibni minn ġebel ħaj, li fih il-Missier jiġi meqjum fl-ispirtu u fil-verità".

Għalhekk, sa mill-qedem, l-isem "knisja" ġie estiż ukoll għall-bini li fih il-komunità Nisranija tinġabar biex tisma' l-Kelma ta' Alla, titlob flimkien, tirċievi s-sagramenti, tiċċelebra l-Ewkaristija u tkompli din iċ-ċelebrazzjoni fl-adorazzjoni tas-Sagrament Imqaddes (ara *Ordni tad-Dedikazzjoni ta' Knisja*, Kapitlu II, 1).

Madankollu, il-knejjes ma jistgħux jitqiesu sempliċement bħala postijiet pubbliċi għal kull xorta ta' laqgħa. Huma postijiet sagri, jiġifieri postijiet li, permezz tad-dedikazzjoni u l-barka tagħhom, ġew "imwarrba" b'mod permanenti għall-qima divina.

Bħala bini viżibbli, il-knejjes huma sinjali tal-Knisja pellegrina fuq l-art; huma xbihat li jħabbru lil Ġerusalemm tas-Sema u postijiet fejn iseħħ il-misteru tal-komunjoni bejn il-bniedem u Alla. Kemm fiż-żoni urbani u kemm fil-kampanja, il-knisja tibqa' d-dar ta' Alla u s-sinjal tal-preżenza tiegħu fost il-bnedmin. Hija tibqa' post sagru anki meta ma tkun qed issir ebda ċelebrazzjoni liturġika.

F'soċjetà mfixkla mill-istorbju, speċjalment fl-ibliet il-kbar, il-knejjes huma wkoll oasi fejn il-bnedmin jinġabru fis-skiet u fit-talb biex ifittxu l-paċi tar-ruħ u d-dawl tal-fidi.

Dan ikun possibbli biss jekk il-knejjes iżommu l-identità speċifika tagħhom. Meta jintużaw għal skopijiet differenti minn dawk li għalihom inbnew, ir-rwol tagħhom bħala sinjal tal-misteru Nisrani jkun f'riskju. Dan jista' jikkawża ħsara, xi drabi aktar serja u xi drabi inqas, lit-tagħlim tal-fidi u għas-sensibbiltà tal-Poplu ta' Alla, skont il-kliem tal-Mulej: "Dari hija dar it-talb" (Lq 19:46).

L-importanza tal-mużika sagra

6. Il-mużika sagra, kemm jekk vokali u kemm jekk strumentali, għandha importanza kbira. Il-mużika hija sagra "sa fejn tkun komposta għaċ-ċelebrazzjoni tal-kult divin u jkollha integrità fil-forma tagħha" (*Musicam sacram*, nru 4a).

Il-Knisja tqisha bħala “teżor ta’ valur bla qies, akbar saħansitra minn dak ta’ kull arti oħra”, u tagħraf li għandha “funzjoni ministerjali fis-servizz tal-Mulej” (ara *Sacrosanctum Concilium*, nru 112). Għalhekk, tirrakkomanda li din il-mużika “tiġi mħarsa u żviluppata b’attenzjoni kbira” (*Sacrosanctum Concilium*, nru 114).

Kull wirja ta’ mużika sagra li ssir waqt ċelebrazzjoni għandha tkun f’armonija sħiħa ma’ dik iċ-ċelebrazzjoni. Dan spiss ifisser li kompożizzjonijiet mużikali li jmorru lura għal żmien meta l-parteċipazzjoni attiva tal-fidili ma kinitx enfasizzata bħala sors tal-ispirtu Nisrani awtentiku (*Sacrosanctum Concilium*, nru 14; Piju X, *Tra le sollecitudini*), m’għadhomx jitqiesu xierqa biex jiddaħħlu fiċ-ċelebrazzjonijiet liturġiċi.

Bidliet simili fil-perċezzjoni u fil-kuxjenza seħħew f’oqsma oħra marbuta mal-aspett artistiku tal-kult divin. Eżempju ta’ dan huwa t-tfassil mill-ġdid tas-santwarju, bil-presidenza taċ-ċelebrant, l-ambone u l-altar imqiegħed *versus populum* – jiġifieri jħares lejn il-poplu.

Dawn il-bidliet ma sarux bi spirtu ta’ nuqqas ta’ rispett lejn il-passat, iżda tqiesu meħtieġa biex jintlaħaq għan ta’ importanza akbar, jiġifieri l-parteċipazzjoni attiva tal-fidili.

Il-limitazzjonijiet li dawn il-bidliet jimponu fuq ċerti xogħlijiet mużikali jistgħu jingħelbu billi jkun organizzat it-twettiq tagħhom barra miċ-ċelebrazzjoni liturġika, f’kunċert ta’ mużika sagra.

L-orgni

7. Illum, it-tħaddim ta’ biċċiet mużikali purament strumentali fuq l-orgni waqt iċ-ċelebrazzjonijiet liturġiċi huwa limitat. Fil-passat, l-orgni kien jieħu post il-parteċipazzjoni attiva tal-fidili u kien jirriduċi lill-poplu għar-rwol ta’ “spettaturi siekta u passivi” taċ-ċelebrazzjoni (Piju XI, *Divini cultus*, nru 9).

Huwa leġittimu li l-orgni jakkumpanja u jwieżen il-kant, kemm dak tal-ġemgħa u kemm dak tal-kor, waqt iċ-ċelebrazzjoni. Min-naħa l-oħra, l-orgni qatt ma għandu jintuża biex jakkumpanja t-talb jew il-kant taċ-ċelebrant, u lanqas il-qari mxandar mil-lettur jew mid-djaknu.

Skont it-tradizzjoni, l-orgni għandu jibqa’ sieket matul iż-żminijiet penitenzjali tar-Randan u tal-Ġimgħa Mqaddsa, matul l-Avvent u fil-Liturġija tal-Mejtin. Madankollu, meta jkun hemm ħtieġa pastorali vera, l-orgni jista’ jintuża biex jgħin il-kant.

Huwa xieraq li l-orgni jindaqq qabel u wara ċ-ċelebrazzjoni, bħala tħejjija għaliha u bħala għeluq tagħha. Huwa ta’ importanza konsiderevoli li fil-knejjes kollha, u b’mod speċjali f’dawk ta’ importanza partikolari, ikun hemm mużiċisti mħarrġa u strumenti ta’ kwalità tajba.

Għandha tingħata attenzjoni għall-manutenzjoni tal-orgnijiet u għandu jintwera rispett lejn il-karattru storiku tagħhom, kemm fil-forma u kemm fit-ton tagħhom.

III. DIRETTIVI PRATTIĊI

8. Ir-regolamentazzjoni tal-użu tal-knejjes hija stipulata fil-kanoni 1210 tal-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku:

“F’post sagru huma permessi biss dawk l-affarijiet li jservu għall-eżerċizzju jew għall-promozzjoni tal-kult, tal-pjetà u tar-reliġjon. Kull ħaġa li ma taqbilx mal-qdusija tal-post hija pprojbita. Madankollu, l-Ordinarju jista’, f’każijiet individwali, jippermetti użi oħra, sakemm dawn ma jkunux kuntrarji għall-karattru sagru tal-post”.

Il-prinċipju li l-użu tal-knisja m’għandux joffendi l-qdusija tal-post jiddetermina l-kriterji li fuqhom il-knisja tista’ tinfetaħ għal kunċert ta’ mużika sagra jew reliġjuża, kif ukoll l-esklużjoni ta’ kull tip ieħor ta’ mużika.

Pereżempju, l-isbaħ mużika sinfonika, minnha nfisha, mhijiex ta’ natura reliġjuża. Id-definizzjoni ta’ mużika sagra jew reliġjuża tiddependi espliċitament mill-użu oriġinali li għalih ġew maħsuba l-biċċiet mużikali jew il-kanzunetti, kif ukoll mill-kontenut tagħhom.

Mhuwiex leġittimu li fil-knisja tindaqq mużika li mhijiex ta’ ispirazzjoni reliġjuża u li ġiet komposta biex tindaqq f’kuntest sekulari speċifiku, irrispettivament minn jekk il-mużika titqiesx klassika jew kontemporanja, ta’ kwalità għolja jew ta’ natura popolari. Min-naħa l-waħda, wirjiet bħal dawn ma jirrispettawx il-karattru sagru tal-knisja; min-naħa l-oħra, iwasslu biex il-mużika tindaqq f’kuntest mhux xieraq.

Hija l-Awtorità Ekkleżjastika li għandha teżerċita, mingħajr restrizzjonijiet, is-setgħa ta’ tmexxija tagħha fuq il-postijiet sagri (ara l-kanoni 1213). Għaldaqstant, hija għandha tirregola l-użu tal-knejjes b’tali mod li tħares il-karattru sagru tagħhom.

9. Il-mużika sagra, jiġifieri dik li ġiet komposta għal-Liturġija iżda li, għal diversi raġunijiet, ma tistax tibqa’ tindaqq waqt ċelebrazzjoni liturġika, u l-mużika reliġjuża, jiġifieri dik ispirata mit-test tal-Iskrittura Mqaddsa jew mil-Liturġija u li tirreferi għal Alla, għall-Verġni Mqaddsa Marija, għall-qaddisin jew għall-Knisja, jistgħu t-tnejn ikollhom posthom fil-bini tal-knisja, iżda barra miċ-ċelebrazzjoni liturġika.

Id-daqq tal-orgni jew kull wirja mużikali oħra, kemm vokali u kemm strumentali, jista’ “jservi biex jippromovi l-pjetà jew ir-reliġjon”. B’mod partikolari, dawn jistgħu:
a. Iħejju għall-festi liturġiċi ewlenin jew jagħtuhom karattru aktar festiv lil hinn mill-mument taċ-ċelebrazzjoni nnifisha.
b. Jenfasizzaw il-karattru partikolari taż-żminijiet liturġiċi differenti.
ċ. Joħolqu fil-knejjes ambjent ta’ sbuħija li jwassal għall-meditazzjoni, sabiex iqanqal, anki f’dawk li huma ’l bogħod mill-Knisja, ftuħ għall-valuri spiritwali.
d. Joħolqu kuntest li jiffavorixxi u jagħmel aktar aċċessibbli t-tħabbira tal-Kelma ta’ Alla, pereżempju permezz ta’ qari estiż tal-Evanġelju.
e. Iżommu ħaj it-teżor tal-mużika tal-Knisja, li m’għandux jintilef: biċċiet mużikali u għanjiet komposti għal-Liturġija li fi żminijietna ma jistgħux jiġu integrati b’mod xieraq fiċ-ċelebrazzjonijiet liturġiċi; kif ukoll mużika spiritwali, bħall-oratorji u l-kantati reliġjużi, li għadhom jistgħu jservu bħala mezzi ta’ komunikazzjoni spiritwali.
f. Jgħinu lill-viżitaturi u lit-turisti jifhmu aħjar il-karattru sagru ta’ knisja, permezz ta’ kunċerti tal-orgni organizzati f’ħinijiet stabbiliti minn qabel.

10. Meta ssir proposta biex jiġi organizzat kunċert fi knisja, l-Ordinarju għandu jagħti l-permess għal kull okkażjoni individwali (*per modum actus*). Dawn il-kunċerti għandhom ikunu avvenimenti okkażjonali. Dan jeskludi l-għoti ta’ permess għal sensiela ta’ kunċerti, pereżempju fil-każ ta’ festival jew ċiklu ta’ kunċerti.

Meta l-Ordinarju jqis li dan ikun meħtieġ, huwa jista', skont il-kundizzjonijiet previsti fil-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku (kanoni 1222, paragrafu 2), jindika knisja li ma tkunx għadha tintuża għall-kult divin bħala "awditorju" għat-twettiq ta' mużika sagra jew reliġjuża, kif ukoll ta' mużika li mhijiex speċifikament reliġjuża iżda li taqbel mal-karattru tal-post.

F'din il-ħidma, l-Isqof għandu jkun megħjun mill-Kummissjoni Djoċesana għal-Liturġija u għall-Mużika Sagra.

Sabiex jinżamm il-karattru sagru tal-knisja meta jsiru kunċerti, l-Ordinarju jista' jistabbilixxi dan li ġej:
a. It-talbiet għandhom isiru bil-miktub u minn qabel biżżejjed żmien, filwaqt li jindikaw id-data u l-ħin tal-kunċert propost, il-programm, ix-xogħlijiet li se jindaqqu u l-ismijiet tal-kompożituri.
b. Wara li jkunu rċevew l-awtorizzazzjoni tal-Ordinarju, ir-retturi u l-kappillani tal-knejjes għandhom jiftiehmu dwar id-dettalji mal-kor u mal-orkestra, sabiex jiġu osservati n-normi meħtieġa.
ċ. Id-dħul fil-knisja għandu jkun mingħajr ħlas u miftuħ għal kulħadd.
d. L-artisti u l-udjenza għandhom ikunu lebsin b'mod xieraq għall-karattru sagru tal-post.
e. Il-mużiċisti u l-kantanti m'għandhomx jitqiegħdu fis-santwarju. Għandu jintwera l-akbar rispett lejn l-altar, il-presidenza taċ-ċelebrant u l-ambone.
f. Is-Sagrament Imqaddes għandu, sa fejn ikun possibbli, jinżamm f'kappella laterali jew f'post ieħor sigur u mżejjen kif xieraq (ara l-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku, kanoni 938, paragrafu 4).
ġ. Il-kunċert għandu jiġi ppreżentat jew introdott mhux biss permezz ta' dettalji storiċi jew tekniċi, iżda wkoll b'mod li jrawwem fehim aktar profond u parteċipazzjoni interjuri min-naħa tas-semmiegħa.
ħ. L-organizzatur tal-kunċert għandu jiddikjara bil-miktub li jaċċetta r-responsabbiltà legali għall-ispejjeż involuti, biex il-knisja titħalla fl-ordni u għall-ħsarat eventwali li jistgħu jseħħu.

11. Id-direttivi prattiċi msemmija hawn fuq għandhom jgħinu lill-isqfijiet u lir-retturi tal-knejjes fir-responsabbiltà pastorali tagħhom li jħarsu l-karattru sagru tal-knejjes, li huma maħsuba għaċ-ċelebrazzjonijiet sagri, għat-talb u għas-skiet.

Dawn l-indikazzjonijiet m'għandhomx jiġu interpretati bħala nuqqas ta' interess fl-arti mużikali. It-teżor tal-mużika sagra huwa xhieda ta' kif il-fidi Nisranija tippromovi l-kultura.

Billi jenfasizzaw il-valur veru tal-mużika sagra jew reliġjuża, il-mużiċisti Nsara u l-membri tal-ischolæ cantorum għandhom iħossuhom imħeġġa jkomplu din it-tradizzjoni u jżommuha ħajja għas-servizz tal-fidi, kif esprima l-Konċilju Vatikan II fil-Messaġġ tiegħu lill-artisti: "Tibżgħux tqiegħdu t-talent tagħkom għas-servizz tal-Verità Divina. Id-dinja li ngħixu fiha għandha bżonn is-sbuħija biex ma titlifx it-tama. Is-sbuħija, bħall-verità, timla l-qalb bil-ferħ. U dan, grazzi għal idejkom" (Konċilju Vatikan II, *Messaġġ lill-Artisti*, 8 ta' Diċembru 1965).

Ruma, 5 ta' Novembru 1987

Paul Augustine Kardinal Mayer, O.S.B.
Prefett

Virgilio Noè
Arċisqof Titulari ta' Voncaria
Segretarju